

Et usamtidigt oprør

Det danske tidsskrift *Monsieur Antipyrine* gør det igen relevant at stille spørgsmålet hvem det er der skriver historien: fornuften, arbejderen eller revolutionen?

ALEXANDER CARNERA
Forfatter og essayist.

Mens isen smelter og de ukontrollerede processer vokser, tror dagens menneske sig i stand til alt. Som medlem af kulturnet gentager det sit joviale «det ik' noget problem» og sit uansvarlige «det kan man da godt», mens uansvarligheden vokser og intet forandrer sig og fremtiden kun fremstår som en trussel. Og således fortsætter dagens menneske, det sidste menneske med de missende øjne som Nietzsche talte om, med at bemægtige sig og besidde verden i al dens realiserbarhed. For vi kan realisere alt, vores indbo, vores drømme, os selv. Kun det realiserbare tæller, da det realiserbare giver os en magt over tingene.

At verden skulle kunne være noget andet, noget ikke-omsætteligt, altså, forunderlig, mærkelig, smertelig, fortvivlende, og helt anderledes, er ikke til at se for alt det grelle lys. Partipolitikken er drænet for politik, universiteternes uddannelseskataloger lyder som en salgstale for erhvervsliv, kunstinstitutionerne og forlagsbrancherne sander til i lige gyldige udgivelser og projekter i et knæfald for

oplevelsesøkonomi og selvrealiseringsindustri. Men en protesthandling her, et lille pip der, gør ingen forskel. «Hvis forandring skal have et formål, er folk på en eller anden måde nødt til at fungere sammen i den sociale situation,» skriver den italienske forfatter Alexander Trocchi i det seneste nummer af det danske tidsskrift *Monsieur Antipyrine*. Et nummer der veksler mellem digte, samtaler, længe essays, tegninger, fotos, collage.

HJEMLØS OG UDEN SAMTID

Monsieur Antipyrine er et forsøg på en social situation. Navnet har man lånt fra dadaisten Tristan Zaras bog *La Première aventure céleste de M. Antipyrine* fra 1916. Men ordet 'tidsskrift' er næppe særligt dækkende og det er heller ikke opvisning i dadaisme eller et manifest. Måske en omrejsende aflang kuffert for skrive- og billedforsøg er mere passende?

Der er heller ingen opkobling på et universitet eller en særlig afdeling. Udover en enkelt fastansat person er redaktionens medlemmer og skribenter, venner, alle hjemløse både kunstnerisk og politisk.

Mens de migrerende mennesker omtales som vor tids sande politiske mennesker er kunstnerens hjemløshed uden et etableret talerør eller fællesskab måske den kommende tids «kunstnerisk-politiske aktør»?

Dog, *Monsieur Antipyrine* består ikke af en flok aktører og hverken kan eller vil sætte en dagsorden. *Monsieur Antipyrine* er højst en kollektiv hjemløs udsigelseskraft, stadig med tryk på hjemløsheden. Hvor befriende! For den kunstner der tror at han repræsenterer samtiden eller skriver og tænker i relation til en øjeblikkelig samtid overser at folk aldrig lever i samtiden, «de lever enten i fortiden eller helt uden nogen tidsforståelse», som forfatteren Mikkel Thykier citere Laura Riding for. Kunsten skal hverken være hukommelsesbank for fortiden eller «talerør for sin tid», eller udstikke linjerne for en fremtid der alligevel ophæver sig selv, men «være usamtidig, selv med sig selv», ifølge Thykier. Den skal eksperimentere med en erfaring af noget andets eksistens, noget der ikke lader sig forstå gennem ens opfattelse eller oplevelse af én selv, men tværtimod lader én ændre opfattelse eller oplevelse af ens plads i verden, som Thykier formulerer det et andet sted.

Opråbet for dette kunne således være: Ikke samtiden, men samtidigheden skal sættes til debat. En kunstnerisk praksis der vil sætte sin samtid på begreb er en innovativ abort. *Monsieur Antipyrine* er derfor ikke andet eller lige netop et fællesskab der ikke vil være et positivt fællesskab, men som fra skrivepraksis til skrivepraksis nedbryder og genopfinder sig selv, et fællesskab der ikke findes fordi det skriver i en slags trods mod sig selv.

I en liberal kultur hvor enhver stilles overfor en uendelig vifte af valgmuligheder, spares den enkelte for anstrengelsen ved at forsøge at gøre det umulige. Men, de sociale møders flygtige skrøbelighed og fremmedhed, udvekslingens ensomhed, ernærer sig netop af denne umulighed. Sammen og hver for sig opgiver man forstillingen, spillet, kynismen og overgiver sig til noget der ikke kalder på endnu en refleksiv analyse. *Monsieur Antipyrine* legitimerer ikke sig selv eller kunsten som en 'mer-nyelse' som alligevel er blevet institutionaliseret.

Apropos innovation, hvor finder vi en tankens nyhed? Det gør vi i eksilet, det gør vi i anonymiteten, det gør vi i den daglige gøren. Så, hvorfor ikke overgive sig til noget helt andet og derigennem ændre sin opmærksomhed på verden og tingene? At bringe sin egen plads i bevægelse. Selv romantikken kan hos *Monsieur Antipyrine* indtage en plads uden længere at være sig selv. Ikke længere at tænke sig selv til ende, modsat kynikeren der altid finder det han søger. Eller oplysningsfilosoffen der stiller sig tilfreds med rettinger og indtagelsen af en position hvorfra han dømmer. Men ikke hos *Monsieur Antipyrine*, her tænker man sig selv delvis væk, måske fordi man hengiver sig til noget, måske fordi man er ramt af noget – af en kærlighed til verden? Udfordringen for *Monsieur Antipyrine* er ikke at ende som «radikal teori» eller «smal litteratur», men bevare en undren der grænser op til

PORTRETT AV TRISTAN TZARA, LAJOS TIHANYI, 1927.

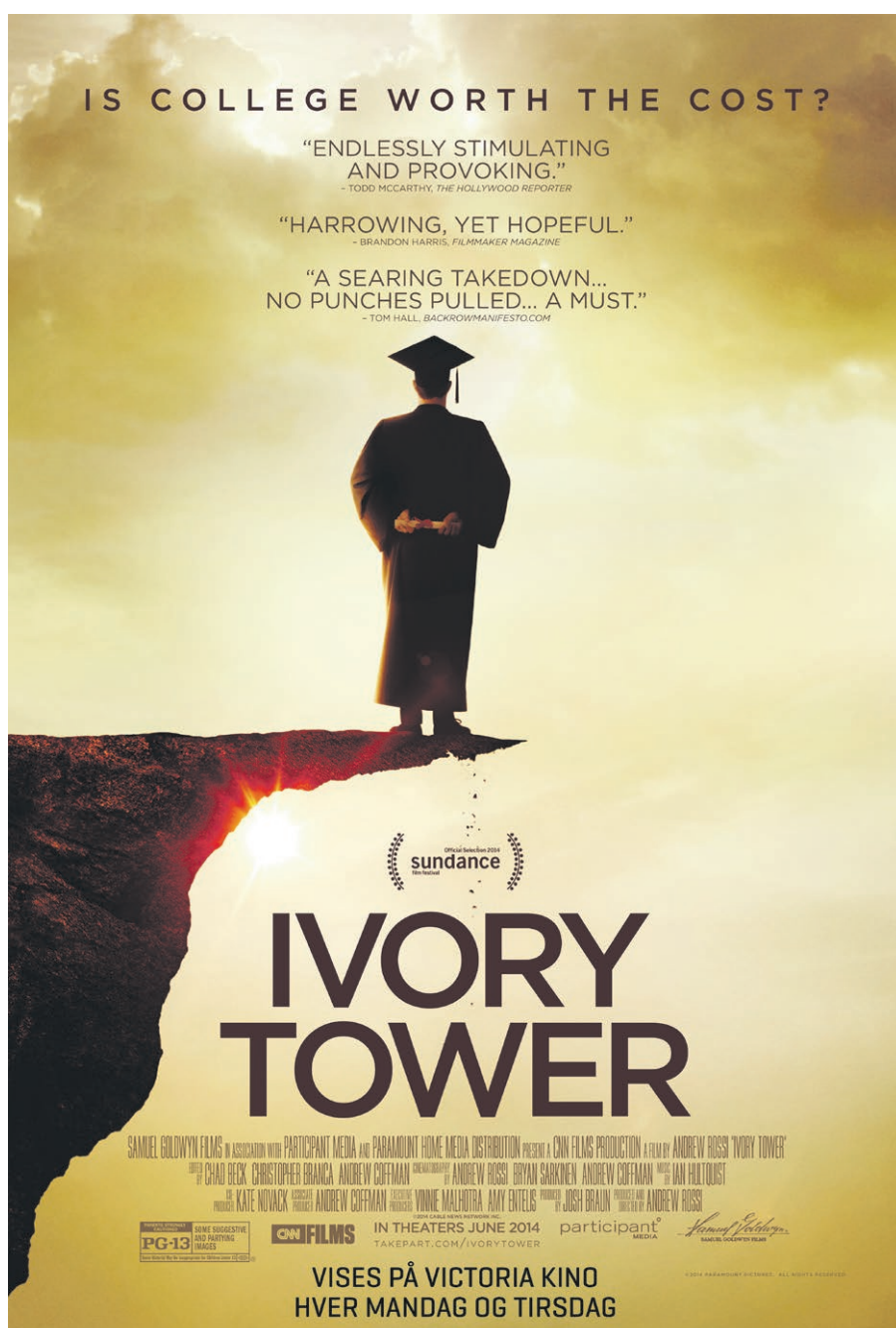
uvidenheden, som afsøgning for andre muligheder for liv i verden.

SKRIFTLIG KULTUR I ET UDVIDET FELT

Den ovennævnte tilstand af indre og ydre eksil genererer en usamtidig røst i de forskellige bidrag. Nummeret indeholder tre interessante samtaler med forfatterne Anne-Louise Bosmans og Naja Vucina Pedersen samt den skrivende billedkunstner Henriette Heise. Man fornemmer hvordan det at skrive ikke så meget handler om at «fortælle sin historie», men i langt højere grad former sig som en øvelse i en måde at leve på. At skrive har eksempelvis ikke så meget at gøre med en privat aktivitet, men mere med ens konfrontation med egen formåen i forhold til omgivelserne, de menneskelige møder og netop udsathed. For ingen af dem handler det om at arkivere livet litterært, men at gøre skriften til en følgesvend, som i lighed med livet selv er dynamisk og under udvikling.

«Oversættelsen af Simone Weil's tekst om undertrykkelse og frihed er et scoop.»

I modsætning til tidens fokus på autofiktionen eller den kvindelige identitets opdagelse eller udforskning af det indre selv, ligner disse skrivepraksis mere et undersøgende mødested mellem forfatter og produktionsmåde, mellem arbejde og liv. Ord som ensomhed, skrøbelighed og romantik går igen men handler tydeligvis ikke om at parkere sig i en bestemt identitet eller kvindes rolle, men om at bruge disse tilstande til afsøgning af nye muligheder for liv. For det handler når det kommer til stykket måske ikke om

E = m c²

Animeret film og foredrag av Henry Berg.

For mer informasjon se:

Vitenskapens kreasjonister...

én A4-side på:

bravado.no

Grusomhetens Teater, Hausmanns gate 34, Oslo, lørdag 9. mai 2015 kl. 19. Entré 100 kr. billetter@grusomhetensteater.no og v/innng.

kunsten – det handler om livet. Altså: Vi må bevæge os hen imod kunsten og for så vidt væk fra livet, men ikke for at vende livet ryggen og celebrere kunsten, men omvendt for at nå frem til det, via kunsten. At blive hjemme i livet takket være kunsten.

De samme sitrende trodsige skriveforsøg mærkes hos digterne Claus Handberg, Jørgen Michaelsen og Cecilie H. Poulsen. Usamtidigt funklende og nærmest befriende udenfor rækkevidde er også Mikkel Thykiers skriveforsøg. Sin selvvalgte forfatterpause som han blandt andet brugte til at smide hammen af sig, giver tydeligvis i dag mere end god mening. Modernismen har sin berettigelse, men hvorfor ikke også finde andre måder at skrive på? I en blanding af essay, undren, gnistrende venskab, tøven og meditation skaber han nærmest sin egen genre.

De senere år har forandret mange ting og er nok gået hurtigere end de fleste kunne forestille sig: Tab af en kritisk offentlighed herunder reception, de nye tekniske indretningers indflydelse på vores arbejdsliv og vores måde at tilegne os viden på. Forurettelse, erfaringstab og længsel ligger lige for. Men ifølge Thykier er vi nødt til at tage konsekvensen: At det ikke længere er muligt at identificere kunsten med dens medium. Dette er det 21. århundredes problem – som billedkunstens mange eksperimenter muligvis har forstået før skriftkulturen? Vi må gøre op med bogen som en samlende enhed for den menneskelige stemme. Litteraturen må være et åbent laboratorium hvor man arbejder med form i bredeste forstand. De forskellige måder kan betragtes som forsøg på at tænke sprog, film, malerkunst, venskab, verden og mennesker sammen. Men hvordan undgå at dette laboratorium ikke ender som en neoliberal digital hybrid der hylder enhver kombination velkommen?

For Thykier aner man en forpligtende

sammenhæng mellem måden at reorganisere tegn og billeder på og måden at orientere sig og leve på. Arbejder man for en kunst- og arkitekturpraksis der er innovativ uden at standse i en samtidighed, er der ikke langt til at det kan sætte spor i vores eget liv. I vores øvrige måde at tænke på, måden at forholde sig til værdier, til det andet menneske. Det bliver nærliggende at spørge til om og hvordan en sanselig væremåde tager sig ud og baner vejen for en måde at leve på. I den forstand har den post-mediale situation ikke kun en strukturel betydning men også en værdimæssig og eksistentiel, fordi den netop handler om at skabe brud i vores vaner for måder at sanse på.

Det er oplagt at tænke videre på disse betragtninger og inddrage den franske filosof Jacques Ranciere, der mener det er sådanne brud der gør det muligt at skrive og tænke anderledes, stå i en relation til andre mennesker, at få øje på ulighed, udsathed, venskab og menneskelige møder. Arbejdet med forskellige sansematerialer og bevidstheden om hvordan vi eksempelvis kombinerer forskellige spor (arkivmateriale, fiktive historier, uddrag fra dokumentarfilm, videnskab, vidnebetragtninger, anekdoter) er med til at antyde mulighederne for overhovedet at tænke historien. Ved at fremstille verden på en uvant måde, sørge for brud i vores vaner, lærer vi at se den anderledes, og under særlige omstændigheder kan dette muligvis give os livsfølelsen tilbage, for at vi igen skal føle tingene eller gøre tingene levende i os.

USAMTIDIG ALVOR

Monsieur Antipyrene har også givet plads til to alvorlige kvindelige grænsemærker, Simone Weil og Gayatri Spivak, de som kæmpede for at finde et sprog for den sociale kamp, de som skriver med livet som indsats. Ikke mindst oversættelsen af Simone Weil's tekst om undertrykkelse og frihed er et scoop. Simone Weil er om nogen usamtidig og derfor skal hun oversættes i dag! Hun gik planken ud i alt hvad hun rørte ved. Også i sin forståelse af kunst og politik. Ligesom den katolske kirkes organisation kvæler spiritualiteten kvæler det politiske partis organisation menneskets evne til selv at tænke med det resultat at den politiske lidenskab som udtryk for menneskets dybeste anliggende – en måde at leve på – dør ud. Men uden en organisation eller organiseringen af det sociale skabes ingen friktion. Her gik Weil nok for langt. Monsieur Antipyrene som partiløst parti?

Monsieur Antipyrene gør det igen relevant at stille spørgsmålet hvem det er der skriver historien: Fornuften, arbejderen, revolutionen? Hardt og Negris sociale multitudine skabte ikke nogen revolution. Ej heller den kreative klasse der ligner en uforpligtende leg. Men det store spørgsmål er hvordan denne «nye sociale organisation» kaldet Monsieur Antipyrene kan undgå at ende som en ny æstetisk kapitalismekritik? Måske den eneste kur er at foreslå alle danskere, inklusiv Monsieur Antipyrenes egne venner, at tage et år fri og udføre socialt arbejde for

Monsieur Antipyrene, nr. 2, 2015.

udsatte borgere, mærke den anden side af livet på sin egen krop. Gøre som Simone Weil – der tog arbejde på fabrikkerne og arbejdede for bønderne. Denne kompromisløse kvinde der skrev «al sand inspiration går ned i musklerne og kommer ud som handling.»¹

Lad os slutte af med en kommentar om netop kunstens alvorlige forhold til livet, at kunsten ikke kun er dekoration eller uforpligtende leg, men det der gør livet muligt, som forfører os til at leve, den store livsstimulus. Ikke falde i Hegels fælde om kunstens død. Kunsten er, som Nietzsche sagde, den eneste effektive modvægt mod viljen til at fornægte livet. Kunsten som middel til forandring, som rystelse, som ny erfaring for hverdagslivet, det, som engang var avantgardens projekt, den som de fleste har erklæret for død.

Men i stedet for den galopperende avantgarde-trojka leverer Mikkel Bolt en disciplineret oprigtig ærlighed i hvor svært det er at navigere mellem kritisk patos (ny erfaringsmulighed) og de hybride kombinationer i den kulturelle økonomis neoliberale svævebane. I en lang men aldrig trættende gennemgang af nyere bud på avantgardens status i en digitaliseret verden understreger Bolt at kunsten har en antikapitalistisk dimension, uanset at den også er afhængig af den. Den er en effekt og et resultat af brud og derfor er den som udgangspunkt adskilt fra livet, som han skriver. Kun i denne forstand er den autonom. Men autonomien er et resultat af en social proces. Den må aldrig smelte sammen med livet, men heller ikke med sig selv. Den må overskride sig selv for at kunne være, ja, hvad, sig selv? Nej, snarere, usamtidig, noget mere eller andet end sig selv. Det er en manøvre, en bevægelse, en trods, og måske allervigtigst, en tålmodig trods.

© norske LMD

¹ Simone Weil, *Radfæstelsen*, Frimodt Forlag, København, 1960 [1949].